

Артър Конан Дойл

СЪР НАЙДЖЪЛ

София, 2021

Преводът е направен по изданието
Arthur Conan Doyle
SIR NIGEL

© Издателство „Изток-Запад“, 2021

Всички права на български език запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана или предавана под каквато и да е форма и по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Аглика Маркова, превод, 2021

© Деница Трифонова, оформление на корицата, 2021

ISBN 978-619-01-0874-0

АРТЪР КОНАН ДОЙЛ

СЪР НАЙДЖЪЛ

Превод от английски
Аглика Маркова

Съдържание

Въведение	7
1. Домът на благородническата фамилия Лоринг	9
2. Как дяволът дойде в Уейвърли	15
3. Жълтият кон от Круксбъри.....	21
4. Как призовкарят пристигна в господарския дом в Тилфорд.....	36
5. Как Найджъл беше съден от абата на Уейвърли.....	49
6. Лейди Ърминтруд отваря железния сандък	64
7. Как Найджъл търгуваше в Гилдфорд	74
8. Как кралят отиде на лов със соколи из круксбърийската пустош.....	88
9. Как Найджъл защити моста при Тилфорд.....	99
10. Как кралят поздрави сенешала на Кале.....	108
11. В салона на Рицаря на Дюплен	119
12. Как Найджъл влезе в схватка с гърбавия от Шалфорд...	131
13. Как двамата другари потеглиха по стария, стар път ...	145
14. Как Найджъл преследваше Рижата невестулка.....	165
15. Как Рижата невестулка се озова в Косфорд.....	186
16. Как кралят пируваше в замъка Кале	196
17. Как испанците воюваха на вода	206
18. Как Черния Саймън си получи дълга от краля на Сарк.....	226
19. Как един английски благородник се среща с един френски благородник	236

20.	Как англичаните се опитаха да превземат замъка на Касапина от Ла Броиниер.....	254
21	Как втори пратеник отиде в Косфорд.....	266
22.	Как Робер от Боманоар пристигна в Пльормел.....	281
23.	Как трийсет жосленци се изправиха срещу трийсет пльормелци.....	290
24	Как Найджъл беше повикан при покровителя си	305
25	Как кралят на Франция свика съвет в Мопертиус.....	318
26.	Как Найджъл извърши третия си подвиг	327
27.	Как и трети вестител пристигна в Косфорд	345

Глава 1

Домът на благородническата фамилия Лоринг

През месец юли от лето Господне 1348-о, точно между празника на свети Бенедикт и празника на свети Суидин, Англия беше връхлетяна от странно явление: натежал от злоба чудовищен облак, морав и купест, запълзя от изток и бавно се закатери по притихналия небосвод. Под сянката на този странен облак листата на дърветата започнаха да капят, птичките замлъкнаха, говедата и овците уплашено се сгушиха в гъсталаците. Униние обхвана земята, човеците се взираха в облака с натежали сърца и примряли, се примъкваха до черквите, за да се изповядат пред разтрепераните свещеници и да получат опрощение и благословия. Навън не се виждаше птица да прехвърча, не се чуваше гора да зашуми, не долиташе никой от привичните природни звуци. Беше мъртвило, нищо не помръдваше, само онзи огромен облак продължаваше да се носи напред, като се гънеше по черния хоризонт. На запад се виждаше светло лятно небе, на изток обаче страховитият плътен облак пълзеше все така бавно напред, докато последната тънка ивичка лазур угасна и цялата обширна небесна вис се превърна в плътен, непробиваем оловен похлупак.

Тогава заваля. Валя цял ден и цяла нощ; валя през цялата седмица и през целия месец, докато хората забравиха що е синьо небе и слънчев лъч. Дъждът не беше силен, но беше денонощен и студен и не спираше, така че хората се умориха от съскането и пльокането и от бавните струи, потекли от капчуците. И все същият плътен злокобен облак плаваше от изток на запад, носейки със себе си дъжда. От жилищата си хората виждаха през дъждовната завеса само на една стрела разстояние. Всяка сутрин поглеждаха към небето с надеждата да зърнат, че се прояснява, но пред погледа им неизменно се изпречваше все същата необозрима пелена; накрая те престанаха да вдигат очи и да се надяват, че някога ще забележат про-

мяна. Валя по Петровден, валя на Успение Богородично и на Архангеловден още валеше. Зърното и сеното, подгизнали и черни, гниеха по нивите и ливадите, защото не си струваше да се прибират. Овцете измряха, телетата също, така че нямаше какво да заколят по Коледа, нищо че беше време да се осолява месо за зимнина. Хората се бояха, че ги чака глад, но онова, което ги чакаше, беше далеч по-лошо.

Защото, когато дъждът най-сетне спря, болнаво есенно слънце огря една подгизнала и размекната земя. Мокри листа гниеха, воняха и мухлясваха под нездравата мъгла, която се стелеше откъм горите. Нивите бяха нашарени от чудовищни гъби с невиджани дотогава размери и цветове: алени, сиви, синкави и черни. Сякаш болната пръст беше покрита с гнойни мехури; мухъл и лишеи изпъстриха стените и с тази заражена реколта от разкашканата пръст изскочи и смъртта. Мъже умираха, и жени, и деца; баронът господар – в замъка си, свободният земеделец – в стопанството си, монахът – в манастира, беднякът – в сламената си колиба. Всички дишаха замърсения въздух и всички чезнеха от една и съща развала. Никой от поразените не оздравя, а болестта винаги се проявяваше еднакво: огромни циреи, бълнуване и след това – черните петна, на които в крайна сметка я кръстиха. През цялата зима умрелите гноясваха край пътищата, защото нямаше кой да ги погребее. В много села не остана жив човек. След това пролетта най-сетне пристигна със слънце и здраве, безгрижие и смях: най-зелената, най-сладостната, най-красивата пролет, която Англия някога беше преживявала... но ѝ се радваха само половината жители на страната. Другата половина си беше отишла с огромния пурпурен облак.

И въпреки това именно в този поход на смъртта, в тази воня на развалата, се роди пълната с надежда свободна Англия. Именно в онзи мрачен час просветна първият лъч на новата зора. Защото чрез тежкото брожение и промяната нацията успя да се освободи от оковите на феодалната система, сковала крайниците ѝ. И от тази година на смъртта се роди нова страна. Повечето от бароните господари бяха мъртви. Нито високите кули, нито коварните ровове се оказаха в състояние да ги предпазят от лишения от титли черен гост, който ги покоси.

Деспотичните закони бяха смекчени, защото нямаше кой да ги прилага, а веднаж смекчени, нямаше как да бъдат възста-

новени. Труженикът вече не позволяваше да го третират като роб. Окованият разкъса оковите си. Имаше да се върши толкова много, а бяха останали малцина, които да го свършат. За ради това малцината оцелели държаха да бъдат свободни хора, които да се цанят изгодно и сами да избират къде да работят и за кого. Именно Черната смърт разчисти пътя към решителния възход, който трийсет години по-късно оформи английското селячество като най-свободната класа в Европа.

Само неколцина обаче излязоха тъй прозорливи, че да предвидят какво добро е произтекло от злото. Защото в оня момент всяко семейство беше покосено от злощастие и разруха. Неопазените стада, несъбраната реколта, неизораните ниви – всеки извор на добруване беше пресъхнал в един и същи миг. Богатите станаха бедни; но онези, които и без това си бяха бедни, и особено онези, върху които се стовари и бремето на благородническия им произход, се оказаха в истинска опасност. По цяла Англия дребните благородници се разориха, тъй като не познаваха друг занаят, освен войната и изкарваха прехраната си от труда на останалите. Много от господарските имения западнаха, но най-много си изпати имението в Тилфорд, което поколения наред беше домът на благородническата фамилия Лоринг.

На времето фамилията притежаваше цялата територия от северните долини до Френшамските езера, а суровото укрепление, което им служеше за замък, се извисяваше над зелените ливади по бреговете на река Уей – най-яката крепост в цялата област между замъка Гилдфорд на изток и Уинчестър на запад. Но избухна Войната на бароните*, в която кралят използва своите поданици саксонци като бич, с който да низвергне бароните си – нормани, и замъкът Лоринг, подобно много други величествени стари крепости, беше изтрит от лицето на земята. Лорингите, чиито имения бяха безмилостно иззети, заживяха в господарския дом, който – макар да им осигуряваше покрив и съществуване – все пак беше само част от наследството им.

Точно по онова време започнаха и съдебните дела с абатство Уейвърли.

---

* Известна като Втора война на бароните (1264–1267): граждански конфликт между английските барони, предвождани от Симон дьо Монфор и кралските войски на Хенри III.

Цистерцианците* предявиха претенции към най-плодородните им ниви, позовавайки се на имуществени права върху притежанието на домашни животни и използването на торфа, както и на феодални права върху всички останали притежания на фамилията. Тежките съдебни спорове продължиха с години и при приключването им Църквата и Правото бяха успели да си поделят най-апетитните късчета от имението. Остана старият господарски дом. От този дом всяко поколение изпращаше в прослава на фамилиното име по един войник, който, неизменно в първите редици, отбиваше със сребърния щит с петте аленни рози на фамилияния герб всички удари, където и да воюваше. В параклисчето, в което всяка сутрин служеше отец Матю, се виждаха дванайсет бронзови плочи, до една – за мъже от фамилията. Двама от тях бяха изобразени с кръстосани нозе, както подобава на участници в Кръстоносните походи. Шестима други бяха стъпили върху лъвове, защото бяха загинали на война. Само четирима бяха показани редом с хрътките си, за да се знае, че са умрели в мирно време.

От тази знатна, но обедняла фамилия, двойно разорена от правници и от чума, в лето Господне 1349-о бяха останали двама: лейди Ърминтруд Лоринг и нейният внук Найджъл. Съпругът на лейди Ърминтруд беше паднал под шотландските копия в Стърлинг**, а девет години преди да започнем нашия разказ синът ѝ Юстас, бащата на Найджъл, отлетя със смъртта на храбрите от юта*** на една норманска галера в морската битка при Сльойс.****

---

* Цистерцианският орден е католически монашески орден, създаден през 1098 г., след като се отцепва от Бенедиктинския. Облеклото на цистерцианците е изцяло бяло, с черен капюшон и черен вълнен колан, поради което те често са наричани „белите монаси“. Водят строг, почти затворнически живот. В духовните практики преобладават аскетизмът и мълчаливото съзерцание.

** Битката при моста Стърлинг на 11 септември 1297 г. е част от войните за независимост на Шотландия.

*** „Ют“ се нарича надстройка в задната част на кораб, на която стоят офицерите, рицарите и пр. В нея са разположени жилищните и служебните помещения.

**** Битката при Сльойс на 24 юни 1340 г. е един от началните конфликти между Англия и Франция в Стогодишната война. На устието на река Шелда във Фландрия англичаните унищожават френския флот и установяват контрол над Ламанша до края на войната.

Самотната старица, ожесточена, но несломена, досущ като пленения сокол в спалнята ѝ, беше предана единствено на момчето, което беше отгледала. То се къпеше в нежността и любовта на нейната природа, тъй добре скрити от останалия свят, че никой не можеше да заподозре съществуването им. Старицата не позволяваше на Найджъл да се отдели от нея, а той, в знак на почит към нейната възраст и положение, не скланише да направи нищо без нейната благословия и разрешение.

Затова в онзи момент Найджъл, със сърце на лъв и вени, в които вреше кръвта на стотици воители, крееше, на своите два-сет и две години, ден след празен ден, опитомявайки соколите си с безсъние или обучавайки хрътките и останалите кучета, които деляха с фамилията пръстения под на огромното приземно помещение в господарския дом. Ден подир ден старата лейди Ърминтруд беше наблюдавала как внукът ѝ набира сили и възмъжава, вярно, дребничък, но със стомана в мускулите и с огън в душата. От всички страни, от стражите в Гилдфорд до рицарите във Фарнам, достигаха до нея разкази за подвизите му: дързък ездач, чаровен храбрец, ловък стрелец; тя обаче, от чиито обятия кървава смърт беше изтръгнала и съпруг, и син, не можеше да понесе мисълта, че младият момък, последният от фамилията Лоринг, последна гранка от знатното старо дърво, би споделил тяхната съдба. Обзет от досада, макар и усмихнат, той понасяше скуката на съществуването си, а тя неизменно гонеше злокобните спомени в очакване на по-добра реколта, в очакване на момента, в който монасите от Уейвърли ще се откажат от заграбеното, в очакване на деня, в който чичото на Найджъл ще умре, оставил сумата, необходима за издръжката на момчето... в очакване на всичко, което би ѝ помогнало да задържи внука до себе си.

А в Тилфорд наистина се усещаше нуждата от мъж, защото враждата между абатството и господарския дом не стихваше и не се уталожваше; монасите намираха все нови претексти да откъснат по някое парче от земите на съседа си. Късата квадратна кула и високите мрачни стени на сивото абатство хвърляха сянка върху зелените ливади и речните завои, а камбанният звън, който не секваше ни ден, ни нощ, отпряваше закани и заплахи към малкото семейство.

Именно от големия цистерциански манастир трябва да започне нашият разказ за онези стародавни времена; защото

ще проследим враждата между монасите и дома на Лорингите, събитията, която тази вражда породила и които приключиха с появата на Чандос, със странната схватка с копия на моста към Тилфорд и с делата, донесли на Найджъл слава през войните. На друго място, в разказа за Белия отряд, ясно се казва що за човек беше Найджъл Лоринг. Които го харесват, може би ще прочетат тук какво точно го е оформило. Нека да се върнем към онези времена, като съзерцаваме зелената шир на Англия, и нека нейните възвишения, долини и реки ни преобразят в действащи лица, като запазят сегашната ни същност, а същевременно променят мислите и делата ни толкова, че да ни превърнат в обитатели на свят, различен от нашия.